

MİLLETİNE ÇARE, VATANINA BAYRAK OLMUŞ
DEVLET ADAMI
ATATÜRK

Doç. Dr. Kemalettin YIGİTERx

Waiting For Godot'suyla ünlü olmuş İrlanda'lı yazar Samuel Beckett'in bu eseri günümüz dünyanın hemen her tarafında özellikle de çaresizliğe yenik düşmüş ülkelerde açıktan açığa ya da kapalı kapılar ardında soluksuz okunmakta ve okurlarında bir kıvrıdanma, bir kendine dönüş, kısaca çaresizliğe artık bir baş kaldırı gözlenmektedir. Eseri okurken dünü bu güne taşıyıp 1923 öncesine, Mustafa Kemal'e uzanıyor insan. Bir tarafta Orta Anadolu'da kaderiyle haşır neşir bir Ankara, öbür tarafta da her başına geleni kader olarak kabullenmiş, çaresizliğe yenik düşmüş upkı *Godot'yu Beklerken* adlı oyundaki ağacın altında beklemekten başka çareleri bulunmayan temiz, yürekli, dost ve sevecen insanlar var. Yurtları parçalanmış, yıllarca dost ellerini uzattıklarının ihanetlerine uğramış, hatıralarından koparılmış, yağmalanmış kısaca öz vatanlarında tutsak olmuşlar. Artık kurtuluş için bir mucize gerek, öyleya bugün gelişen dünyamızda milletlerin mücadelesi ne kadar çetin ve acımasızsa, dün daha da çetin ve acımasızdı. Bir oyun sahnesinde bile dünü seyretmeye yüreğimiz yetmediğine göre mucizeyi insaf ölçüleri içerisinde bilim haysiyetiyle değerlendirmemiz gerekir. Evet; bu mucize özgürlük ideali ve sahneye koyan da Mustafa Kemal'di; kişiliğiyle, davranışları ve eylemleriyle büyük bilginlerin akıl, manuk yoluyla erişemedikleri birtakım gerçeklere sezgi yoluyla ile erişmenin elde olduğunu ortaya koyan insan.

Bir kısım Amerikan psikoloklarına göre insanın kişiliği hayat boyunca meydana getirdiği davranışların toplamı değildir, der İsmail Hakkı Baltacıoğlu. Bu kişilik davranışlar arasında yapılan elome sonunda arta kalanlardan meydana gelir. Bu arta kalanlara bakıp da tüm insanların taşıdıkları kişiliği soydan gelen kalıtım olarak anlamak isteriz, doğru değildir. Tek yetenekli sandığımız insanların çoğu çok yetenekli iken çevrelerinde yalnız bir yeteneklerini yaşatabilmişlerdir. Konuyu aydınlatabilecek gerçeklerden biri de şudur: Babanın ressam, ananın piyanist olduğu bir ailenin yetişen üç çocuğunun üçü de ayrı mesleklerin eri olduğu halde yine de hepsinde sanat yeteneğinin var olduğu göze

x Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fak. İngiliz Dili ve Edebiyatı Böl. Erzurum.

x Waiting For Godot, dilimize Godo'yu Beklerken olarak çevrilmiştir, eylemsiz ve hareketsiz insanları konu alır. Başka bir ifadeyle dinamik bir güç olması gereken kitlelerin durgunluğunu eleştirmiştir.

çarpabilir. Bu gibi olaylar gösteriyor ki insan denilen varlık tek yetenekli bir yaratık olarak dünyaya gelmiyor, bir çok yeteneklerle dünyaya geliyor. İçinde yaşadığı çevreye göre bunlardan yalnız birkaç tanesini yaşatabiliyor. Bu gerçekler üzerinde durmanın sebebi şimdiye kadar büyük adamlar üzerinde inceleme yapanların üzücü olan aksaklıklarıdır. Bu araştırmacılar büyük adamların büyüklüğünü açıklamak için en çok onların olgunluk, yaratıcılık devirlerini ele alıyorlar. Oysa ki, olgunluk devri yoktan var olan, kendi kendini yaratan bir devir değildir. O da her devir gibi kendinden önceki devirlerin bir devamı bir evresidir.

1924 yılında Samsun'da bir öğretmenler toplantısında "*Hayatta en hakiki mürşit ilimdir*" sözünü yürekli bir biçimde dile getiren Atatürk bu düşüncesini kendisinden sonraki nesillere de taşıyor, hatta bilim dünyasına yeni ufuklar açıyordu. Bu ve buna benzer daha nice aydın söz elbetteki sadece olgunluk döneminin değil fakat çocukluğundan beri elde ettiği bilgi birikiminin akıllı süzgecinden geçmesi sonucunda söylenmiştir. Bunun bir sonucu olarak Samsun toplantısında öğrencilere şöyle hitap eder: "Şimdi burada bir zatı aliye tesadüf ettim. O, benim Rüştiye birinci sınıfında muallimin idi. Bana, henüz iptidai şeyler öğretirken istikbal için ilk fikirleri de vermişti. İlk ilham ana baba kucaklarından sonra mektepteki mürebbimiz lisanından, vicdanından, terbiyesinden alınır. Bu ilhamın mazharı inkişaf olması millet ve memlekete hizmet edebilecek kudreti ve kabiliyetini bahşedebilmesi için millet ve memlekete büyük, derin alaka yaratan fikir ve duygularla her an iştakiye olmak lazımdır. Bu fikir ve duyguların menbaı bizzat memleket ve millettir."¹

İsmail Hakkı Baltacıoğlu, "Atatürk 'ün çocukluk, gençlik hayatında benim dikkatimi en çok çeken, nedeninin de araştırılması gereken özellik onun yaratıcılığıdır, der. Atatürk'te bu yaratıcılık olmasaydı, bizim bu günkü varlığımız da olamazdı. Aydınlar arasında Amerikan mandasını isteyenlerin de bulunduğu karanlık günlerde silahsız, ümitsiz Türkiye'yi diriltten, şahlandıran bu büyük adamın yaratıcılığı değil midir? Son yıllarda beni çok uğraştıran bir konu vardır. Kendi kendime sorup duruyorum: Acaba bilim, sanat yeteneği dediğimiz varlık soydan gelen bir kalıt mıdır, yoksa sosyal çevrenin etkisi altında meydana gelen hayat enerjisi dediğimiz varlığın özel bir şekli midir? Soruyu açıklamak için kendi kendimi yokluyorum. Bu güne kadar sosyoloji, psikoloji, estetik, pedagoji konularında, kendime göre eser vermiş, tezler ortaya koymuş bir insanım. Ben bunları nasıl yapabildim? Üzerinde çalıştığım, bilim, felsefe konularını hiçbir fakültede öğrenmiş değildim. Bunları hep kendi gücümle elde ettim. Bu kazançların sırrı nedir? Genç olarak başarı dediğimiz yaratıcılık nasıl doğar, nasıl gelişir, nasıl sona erer? Araştırmalarım beni şu kanaata ulaştırmıştır: Yaratıcılığın var olmasında en büyük etken çocukluk çağındaki çalışmalardır. Eğer çocuk daha küçük yaşta iken yaratıcı bir çevre içinde yaşar, kendine göre oynama, deneme, yaratma olurlukları bulursa, onda yaratıcılık doğar, zamanla da gelişir. Sonunda da sosyal randımanlar verir. Bence bu yaratıcılık bir kalıtım şekli olmayıp kişideki dirim enerjisinin sosyal

1 : Prof. Dr. Afet İnan, *Atatürk ve Devrimleri*, Cumhuriyet, 10 Kasım 1963.

randıman şeklinde oluşmasıdır." 2

Bu birikimini büyük ölçüde elde ettiği okul belki de kendi ifadesiyle Mülkiye Mektebi idi. Kızkardeşi Makbule Hanım O'nun bir gün eve gelip;

—Anneciğim, anneciğim

—Gel Mustafa buradayım

—Bugün mektepte kulağımı çektiler

—Kim çekti evladım?

—Hocam çekti. Hem bilmezsin anneciğim, o kadar acıdı ki...

—Ama benim kabahatim yoktu. Haksızdı hocam. Ben artık mektebe gitmeyeceğim. Beni askeri mektebe yerleştirin. Ben asker olmak istiyorum.

Annem ağabeyimi teselliye çalışmışsa da kâr etmemiş. Tam dört gün dört gece evden dışarıya çıkmamış ağabeyim. Nihayet annem onu dizinin dibine oturttu

—Mustafa demiş, ticaretle uğraşmak, bir tüccar olmak istermisin?

—Hayır

—Niçin evladım, bak baban da bir tüccardı.

—Ben omuzumda basma topları taşıyamam, asker olacağım... der

Neticede başarılı ve örnek bir kumandan olur, ancak bu ocaktan, çaresizliğe yenik düşmüş milletini kurtarmak, Yunan ve Ermeni amaline kurban etmemek için açılan milli mücadele uğrunda militle beraber serbest surette çalışmaya resmi ve askeri sıfatının artık engel olmağa başladığını görüp veda eder. Bundan böyle milli gaye için her türlü fedakarlıkla çalışmak üzere sinei millettir.3

Şimdi O ve Millet, birbiriyle bütünleşmiş, Erzurum , Sivas, Samsun ve bütün Anadolu kıpır kıpır Atasıyla tek yürek halinde başlangıçtaki çaresizliğinden kurtulmuştur. Artık, bugün için sayısını tam olarak bilmediğimiz, ancak on altı tane olduğunu kabul edip aslında dövünmemiz lazım gelirken, övündüğümüz bozkır devletlerinden çok farklı olarak, devlet olmanın bütün özellikleriyle demokratik hukuk devleti olan hür ve bağımsız Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Hukuk sisteminin üstünlüğünü ülkü edinmiş bu devlet diğer dünya devletleri arasında varlığını ilelebet koruyacak ve dünya barışında da rolünü her zaman en iyi şekilde yerine getirecektir.

2 : İsmail Hakkı Baltacıoğlu, *Atatürk, Yetişmesi, Kimliği, Devrimleri*, Erzurum 1973

3 : Atatürk, *1000 Temel Eser*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1970 s. 71